

En Francesc Roma durant la presentació del llibre "Història social de l'excursionisme català". A la seva esquerra Martí Boada i a la dreta Jordi Icart, sr. Vidal i Gayolà i Ramon Llorens. Foto *Maure Luís*

L'excursionisme català, a hores d'ara, ha esdevingut un cúmul de pràctiques diferents que es desenvolupen en un mateix medi. Avui ja no existeix excursionisme perquè el que ens trobem és escalada, espeleologia, descens de barrancs, alta muntanya, senderisme, parapent, BTT, esquí i, fins i tot, alguns hi volen incloure el tot terreny. Ja és impensable que l'excursionisme sigui una sola pràctica, en són moltes, i cap no es pot considerar plenament excursionista. I no és pot considerar excursionista de ple dret perquè aquest fet social històricament havia tingut una importància crucial en la vida del nostre país.

Vistos els afanys de l'escalada, de l'espeleologia, del descens de barrancs o del parapent, no podem pensar sinó que aquests esports van a la muntanya i fan excursions perquè no tenen més remei: de moment cap rocòdrom no es pot comparar a l'espectacularitat de les parets montserratines o de Terradets; cap forma d'espeleologia urbana no té prou emoció com un cincents al País Basc; no tots els cims són accessibles amb mitjans mecànics com als Alps per poder volar sense esforç suplementari.

El senderisme o tresc expressa aquest gust pel camí que considero indispensable per a l'excursionisme, però ha perdut bona part del seu vessant urbà i d'actuació cívica. D'altra banda ha produït allò que l'Albert Jané en deia el gust per caminar i aturar-se. La BTT o el tot terreny no crec pas que els puguem entendre sinó com a formes de consum que pretenen vendre uns determinats productes. Si l'excursionisme amb auto s'ha de considerar una forma d'excursionisme, ho és mentre acceptem una visió culturalista d'aquesta pràctica, però aquest és un projecte que morí fa anys. Si ara s'ha recuperat ha estat per poder justificar un mercat perquè, com deia un anunci d'una casa de vehicles tot terreny, si només una part molt petita del planeta està asfaltada, per què ens hi hem de limitar?

Quant a la qüestió de formació d'infants, l'excursionisme és tan sols una alternativa més en un mar d'ofertes lúdiques per als nostres infants i joves cada cop més extensa. No crec equivocar-me de gaire si penso que en aquest aspecte concret l'excursionisme ha esdevingut tan sols una tècnica aplicada indiscriminadament per a totes aquestes alternatives. Com a fenomen pedagògic, segurament ens posaríem d'acord a afirmar que no són precisament els excursionistes els àmbits d'educació en el lleure més preparats.

L'excursionisme es troba en tants llocs alhora que ja no es troba enlloc. S'ha difuminat fins a perdre's. A això hi ha ajudat — qui sap si no ho ha causat — el fet que ja no existeix una filosofia o una ideologia excursionista. A hores d'ara ser excursionista és practicar un esport, ja

no implica una posició davant la vida social (evidentment que hi ha casos per a tot). Ja no hi cap ètica envers la muntanya, els semblants, la vida col·lectiva; l'excursionisme ha esdevingut una part del temps lliure i, per tant, prescindible. La cultura, la ciència, la ciutadania passa per altres àmbits.

I amb això arribem al punt que volia tractar sobre la tasca excursionista en la societat civil. La història del nostre excursionisme és com decidir el nostre amor envers les margarides a través del test de la margarida: per saber el que volíem que fos l'excursionisme li hem anat esporgant els pètals que ens semblava que no havien de formar-ne part i ara ja hem perdut la margarida que havíem d'estimar. Ja fa anys que l'excursionisme va deixant de ser científic, si és que mai ho havia estat. Posteriorment ha deixat de ser recerca històrica, arqueològica, folklòrica, ha deixat de jugar el seu paper de grup de pressió, ha renunciat a la disputa política, no s'ha volgut declarar confessional, fins i tot el vessant nacionalista, ha perdut... Eren tots aquests àmbits que ja no militen dins el farcell excursionista allò que li donava un caire de fet social. Ja no té un ideal de servei comunitari, sinó que és un fet individualista. La gent anem d'excursió, més que no fem excursionisme.

L'excursionisme era excursionisme en tant que no era només esport, sinó que era ciència, nacionalisme, defensa de llibertat, etc. Avui els empassaquílòmetres ens han guanyat la partida, em sembla que fins i tot sense proposar-s'ho gaire. L'excursionisme esportiu, de diversió, lúdic ens ha matat la filosofia, el plantejar-nos el món com a excursionistes. Ser excursionista avui dia és tan poca cosa com no ser res (d'especial). No és que qualsevol temps passat hagi estat millor, ans al contrari. No és que contra certes situacions ens sentís millor: encara hi ha molt per demanar en la defensa nacional, encara queda molt per defensar com a excursionistes. L'excursionisme, avui, hauria de ser al capdavanter de la lluita ecologista, i no ho és. Per a mi aquest és el símbol més clar que és mort i ben mort, una despulla.

I no tan sols l'excursionisme no es preocupa pels problemes del medi ambient, sinó que, a més, permet i contribueix, quan no hi ajuda, que pràctiques que es desenvolupen en nom seu destrueixin allò tan preuat que ens pertany a tots. La muntanya s'ha convertit en un gran mercat, fins al punt que molts anuncis televisius han arribat a utilitzar imatges d'escalada o d'altres esports de muntanya. Amb la revaloració de l'ecologisme, que certament va començar dins el fet excursionista molt abans que en altres àmbits, s'estan utilitzant aspectes del nostre món per contribuir a destrossar encara més el nostre medi. Darrere la potenciació de la BTT o del tot terreny estem aconseguint incrementar l'erosió a base de frenades i d'acceleracions, de cavalls de potència o de burros que condueixen com si del París-Dakar passés per casa nostra cada dia. I estem aconseguint que no puguem sortir a caminar per valls i carenes sense veure'ns en el perill de ser atropellats. La pràctica de la muntanya, cada cop més, esdevé alta muntanya perquè només allà hi ha llocs inacessibles per al món de les rodes.

Per a mi cal retornar l'excursionisme al marc d'on va sortir, a la ciutat, vetllant per la conservació del medi ambient, urbà o rural. I per a fer-ho cal que siguem capaços de sortir victoriosos del repte de plantejar-nos el món en termes excursionistes.

Francesc Roma i Casanovas